

تحقیقات نشان می‌دهد که خستگی راننده یکی از عوامل مؤثر در بیش از ۲۰ درصد تصادفات جاده‌ای و بیش از یک چهارم تصادفات کشنده و جدی است.

لیلا مهداد | کیش صاحب جزیره مصنوعی می‌شود. خبری که هشت شهریور رسانه‌های شد و از امضای تفاهنامه‌ای صحبت به میان آمد که به واسطه آن تا دو سال آینده جزیره‌ای با ابعاد ۵۰۰ هزار مترمربع در کنار کشتی یونانی، شهر زیرزمینی کاریز... خودنمایی خواهد کرد تا پهنای باشد برای جذب گردشگر؛ جزیره‌ای با کاربردهای مسکونی و تفریحی و همین‌طور اهداف توریستی –اقتصادی. گفته می‌شود لایروبی حوضچه شرقی بندر تجاری کیش هم بخشی از این تفاهنامه است.

ماجرای جزایر مصنوعی در ایران به سال‌ها قبل برمی‌گردد؛ یعنی دهه ۸۰، زمانی که ساخت «جزیره فروهر» در سیراف سروصدای زیادی به پا کرد و در میان گفته‌ها و شنیده‌ها از جزیره‌ای صحبت به میان آمد که قرار بود هفت سال آینده در کنار کشتی یونانی سر از زیر آب بیرون بیاورد؛ زمانی که محمدباقر نبوی، معاون محیط‌زیست دریایی سازمان حفاظت محیط‌زیست وقت، در مورد آن چنین گفته بود: «بر اساس برنامه‌ریزی‌ها در شمال غرب جزیره کیش، بالاتر از کشتی یونانی در کمتر از هفت سال جزیره‌ای مصنوعی با مساحتی حدود ۴۰۵ هکتار سر از آب بیرون می‌آورد که قطب توریستی – اقتصادی منطقه می‌شود اما این جزیره مصنوعی تأثیرات منفی بسیاری بر زیستگاه بی‌نظیر مرجانی این جزیره می‌گذارد.»

حالا در اواخر دهه ۹۰ قرار است این جزیره در دو سال آینده در کنار سایر جاذبه‌های کیش دیده شود و این در حالی است که ابهامات زیادی بی‌جواب مانده‌اند؛ این که مرجان‌ها جان سالم به در خواهند برد؟ ماهی‌ها و گونه‌های مختلف گیاهی به چه سرنوشتی دچار خواهند شد؟ آیا فرصت‌ها و منابع به وجود آمده به واسطه جزیره پاسخگوی آسیب‌های محیط زیستی احتمالی خواهند بود؟ و هزاران سوالی که انتظار می‌رود قبل از شروع پروژه پاسخ‌شغافیه آن‌ها داده شود.

چرا به جزیره مصنوعی؟

جزیره کیش در میان آب‌های خلیج فارس به دلیل ظرفیت‌های گردشگری یکی از مکان‌های مهم است و همین اهمیت سبب شده برای حفظ زیبایی‌ها و جاذبه‌های گردشگری جزیره در حفظ زیست‌بوم آن تلاش شود تا آیندگان هم از زیبایی‌ها و درآمدهای آن بی‌نصیب نمانند؛ اما با مطرح‌شدن هر طرح و پروژه‌ای این نگرانی به وجود می‌آید که مبادا حفظ این ظرفیت‌ها و جاذبه‌ها به خطر بیفتد.

پروین فرشچی، معاون پیشین محیط زیست دریایی سازمان محیط زیست، در مورد جزیره مصنوعی که قرار است در جزیره کیش ساخته شود به «شهروند» می‌گوید: «جزیره مصنوعی پدیده‌ای است که در کشورهای دیگر هم وجود دارد اما جزیره مصنوعی هم مانند هر پدیده انسان‌ساز نیازمند پژوهش بسیار و عمیق است؛ به طوری که باید از ابعاد گوناگون مورد توجه قرار گیرد. جزیره مصنوعی در کیش پروژه‌ای است که از آن صحبت می‌شود اما به‌شخصه طرحی که در این زمینه عرضه شده را در اختیار ندارم تا به واسطه آن در مورد ابعاد مختلف این پروژه نظر بدهم، البته در این میان موضوعی که اهمیت دارد، این است که سازمان محیط زیست به عنوان متولی باید تمام شرایط ایجاد چنین جزیره‌ای را در نظر بگیرد؛ ابعاد جزیره، جانمایی، دلایل اجرایی شدن چنین پروژه‌ای و این که قرار است استقرار یابی آن چگونه باشد.»

خلیج فارس بیش از ۶۰۰ گونه از جانوران آبی از جمله ۵۰۰ گونه ماهی، ۱۵ گونه میگو و ۵ گونه نادر لاک‌پشت دریایی و البته آب‌سنگ‌های مرجانی، جوامع جلبکی، درختان حرا و مانگرو را در خود جای داده و ساخت جزیره مصنوعی حالا نگرانی‌هایی را برای زیستگاه جانوری و حیات گیاهی آن ایجاد کرده است. فرشچی در مورد این که گفته می‌شود جزیره مصنوعی به جذب گردشگر کمک خواهد کرد، می‌گوید: «یکی از جاذبه‌های کیش مرجان‌ها هستند و می‌توانند جاذبه توریستی ایجاد کنند و سوالی که پیش می‌آید این است که چه لزومی به ساختن چنین جزیره‌ای وجود دارد؟ البته استقرار جزیره از نظر جغرافیایی هم اهمیت بالایی دارد و در این مورد اطلاعاتی در دست نیست؛ این که قرار است جزیره در چه بستری استقرار یابد، اینها مواردی‌اند که سازمان محیط زیست باید خواهان آن از مجریان پروژه باشد.»

وقتی صحبت از جزیره مصنوعی می‌شود، طرف‌داران پروژه‌هایی از این دست از جزایر مصنوعی دوبی می‌گویند در حالی که کمتر به این مسأله اشاره می‌شود که ساخت جزایر مصنوعی کشور امارات و فعالیت‌های انسانی در بخش‌های جنوب باختری خلیج فارس منجر به تجمع رسوب، تغییر در خط ساحلی، ریخت‌شناسی ساحل، شیب ساحل، ژرفای آب و گسترش ساحل به سمت دریا شده است. معاون پیشین محیط زیست دریایی سازمان محیط زیست در پاسخ به این سوال که با محاسبه و در نظر گرفتن همه موارد، این احتمال وجود دارد که جزیره

گزارش «شهروند» درباره ساخت جزیره مصنوعی در نزدیکی جزیره کیش بعضی دغدغه‌های زیست محیطی و پاسخ مسئولان منطقه آزاد کیش

جزیره ۵۰۰ میلیارد تومانی و نگرانی برای مرجان‌ها

◀ معاون عمرانی وزیر بنایی سازمان منطقه آزاد کیش در گفت‌وگو با «شهروند»:

ما می‌خواهیم کیش را شهر بدون پلاستیک کنیم، این از نظر زیست محیطی مهمتر است یا بر فرض جابه‌جا کردن ۵۰۰ مرجان؟

جزایر مصنوعی شناخته‌شده

کافه‌ها که امکانات ورزشی متعددی را هم در کنار خود می‌بیند. هدف از ساخت این جزیره حفاظت در برابر سیل بوده است. یکی از برجسته‌ترین جزایر مصنوعی مخصوص فلوریدا است؛ جزیره ورتین. این جزیره از مجموعه چند جزیره در سال ۱۹۲۰ ساخته شده است. ژاپن هم یکی از مهمترین فرودگاه‌هایش را در جزیره‌ای مصنوعی در مرکز خلیج اوسا کا ساخته است. این فرودگاه در سپتامبر ۱۹۹۴ ساخته شده است. «جزیره دره البحرین» بعد از جزایر امواج، بزرگترین جزیره مصنوعی بحرین است. این جزیره شامل هتل‌های پنج‌ستاره، زمین گلف، پل‌های متعدد و یک تفرجگاه ساحلی است. «جزایر امواج» هم مجموعه‌ای از جزایر مصنوعی است؛ مجموعه‌ای که خانه‌های مسکونی، مراکز تجاری، هتل‌ها و یک تفرجگاه ساحلی را در مساحتی در حدود دو میلیون و هفتصد و نود هزار مترمربع دربر گرفته است. جزیره «تیلافوشی» المالدیو از صخره‌های مرجانی کم‌عمق تشکیل شده است. هدف از ساخت این جزیره حل مشکل جمع‌آوری زباله بود و حالا این جزیره محل جمع‌آوری بیش از ۳۰۰ تن زباله است.

حاضر وجود ندارد؛ زیرا عمق موجود حوضچه در حال حاضر دو متر بوده و عمق مورد نیاز جهت پهلودهی شناورهای ۳۵۰۰۰ تنی، حدود ۱۲ متر است. طرح نهایی حوضچه در آینده برای پهلودهی شناورهای ۵۰۰۰۰ تنی در نظر گرفته شده که برای این منظور آبخور ۱۴ متری باید تأمین شود و در راستای عملیاتی‌سازی این اسکله در حال حاضر حوضچه‌نیازمند ۳ میلیون مترمکعب لایروبی است.» مختاری درباره ساخت جزیره مصنوعی گفته است: «مهمترین چالش در پروژه‌های لایروبی انتقال و تخلیه مصالح حاصل از لایروبی است که انتقال آن ضمن اثرات مخرب زیست‌محیطی، هزینه‌های سنگین در بر خواهد داشت؛ به همین منظور در این پروژه با استفاده از مصالح حاصل از لایروبی در جهت بهینه‌سازی اقتصادی، استحصال زمین جهت احداث جزیره مصنوعی در دستور کار قرار گرفته است.»

با همه اینها نظرات مختلف در این باره هنوز به جاست. مهناز میرزا ابراهیم‌طهرانی، استاد علوم و فنون دریایی درباره جزیره مصنوعی کیش به «شهروند» می‌گوید: «موضوع جزیره مصنوعی نیازمند بررسی است، البته با توجه به رویکرد توسعه پایدار که باید همه‌راکان مربوط به توسعه اقتصادی و بحث حفاظت از محیط‌زیست و عدالت اجتماعی به طور هم‌زمان در نظر گرفته شود، نمی‌توان جلوی توسعه اقتصادی را گرفت؛ چون مجبوریم همگام با کشورهای پیشرفته جلو برویم اگر چه باید به این موضوع هم اشاره کرد که هر توسعه و رشدی می‌تواند آسیبی را متوجه محیط‌زیست کند، البته به همین منظور مباحث توسعه پایدار شکل گرفته تا رشد و توسعه در جهت باشد که کمترین آسیب‌را به محیط‌زیست وارد کند.» میرزا ابراهیم طهرانی در ادامه به مواردی اشاره می‌کند

آغاز طرح نذر خون از ابتدای محرم

سختگوی سازمان انتقال خون می‌گوید که در پنج ماهه نخست امسال؛ یعنی تا پایان مرداد ماه یک میلیون و ۹۱ هزار نفر جهت اهدای خون به مراکز انتقال خون مراجعه کرده‌اند. بشیر حاجی‌بیگی باشا‌ره به‌شعار امسال سازمان انتقال خون در ماه محرم مبنی بر «نذر خون، تصمیم آگاهانه، اهدای خون مسئولانه» اظهار کرد: «طرح سراسری نذر خون در کشور از ابتدای ماه محرم آغاز شده و تا پایان ماه صفر ادامه خواهد داشت؛ تمامی مراکز جامع انتقال خون در کشور آماده حضور اهداکنندگان خونند.» به گزارش «ایسنا» او با بیان این که در حال حاضر به تمام گروه‌های خونی نیاز هست، ادامه داد: «از مردم خواهش می‌کنیم برای اهدای خون تنها به یک روز خاص مانند تاسوعا یا عاشورا اکتفا نکنند و هر روزی که مد نظرشان بود، به مراکز مراجعه کنند تا خدمات به‌بهترین نحو و بدون معطلی انجام شود.»

مسائل زیست محیطی

در اولویت تصمیمات ما قرار دارد

مصطفی خازنادی، معاون عمرانی و زیربنایی سازمان منطقه آزاد کیش در گفت‌وگو با «شهروند» از ناگزیر بودن استحصال زمین در جزیره کیش می‌گوید؛ زمینی که قرار است از گل‌ولای باقیمانده لایروبی برای ایجاد آبخور اسکله ایجاد شود و در آینده با هتل‌ها و رستوران‌ها در جذب گردشگران کمک‌کند.

● **آی‌ده ساخت جزیره مصنوعی در کیش از کجا نشأت گرفته است؟**

جزیره مصنوعی چیز جدیدی در ایران و دنیا نیست که تا این حد سروصدا به پا کرده است. ما در ایران قبل از این، ده‌ها مورد استحصال زمین داشته‌ایم. در بندر شهید رجایی و شهید بهشتی چهار هم استحصال زمین اجرایی شده و در همین کیش هم دو مورد استحصال زمین را تجربه کرده‌ایم.

● **چه الزامی باعث شده مسأله استحصال زمین دوباره در کیش مطرح شود؟**

یکی از کاربری‌های تعریف‌شده برای کیش تجاری و گردشگری بودن است، به همین منظور اسکله‌ای ۳۵ هزار تنی در کیش با صرف میلیارد‌ها تومان ساخته شده و متأسفانه امکان بهره‌برداری از آن وجود ندارد و برای مهیا شدن شرایط، نیازمند لایروبی هستیم. در واقع برای پهلو گرفتن کشتی‌های بزرگ تجاری، اسکله نیازمند عمق ۱۱ تا ۱۴ متری است تا به اصلاح آبخور کشتی‌ها درست شود و این در حالی است که در حال حاضر عمق موجود در بعضی مکان‌ها به دو متر می‌رسد، بنابراین برای به دست آوردن عمق مورد نیاز باید لایروبی صورت بگیرد. در حقیقت ما ناگزیر به لایروبی هستیم.

● **در میان مباحث لایروبی و ضرورت فعالیت اسکله به منظور مصارف تجاری، ساخت جزیره مصنوعی چه اهمیتی دارد؟**

در هر لایروبی مقدار قابل توجهی گل‌ولای باقی می‌ماند، اینها را باید کجا ریخت؟ جزیره کیش ۹۰ کیلومتر مربع مساحت دارد؛ ارضی ارزشمندی که نمی‌توان چندهکتار آن را با گل‌ولای اشغال کرد. زمین‌هایی که متری ۷ تا ۱۰ میلیون قیمت دارد، در چنین زمین ارزشمندی نخاله‌بریزیم؟

● **روش‌های دیگری برای استفاده از گل‌ولای لایروبی وجود ندارد تا آسیب زیست محیطی کمتری داشته باشد؟**

گل‌ولای استخراج شده وزن کمی دارد، با باد به راحتی جابه‌جا و در سطح شهر پخش می‌شود که هم تهدید بهداشتی و هم زیست‌محیطی برای ساکنان به‌شمار می‌رود. چنین تجربه‌ای را در بندر چارک و شهید بهشتی داشتیم. راه دیگر این است که این مواد را به بندر چارک منتقل کنیم که همان تهدیدات زیست‌محیطی و بهداشتی را در بر دارد، در حالی که هزینه حمل‌این‌نخاله‌ها هم بحث قابل تاملی است - مواد استخراج‌شده در این لایروبی در حدود ۳ تا ۳٫۵ متر مکعب است - و در حقیقت ریختن این مواد در ارضی کیش از نظر زیست‌محیطی اشتباه است.

● **سبب ساخت جزیره مصنوعی به صرفه‌ترین راهکار است؟**

بحث به‌صرفه بودن ساخت جزیره نیست. ساخت جزیره مصنوعی هدف ما نبوده، اما در پیدا کردن راه حل برای مواد استخراج‌شده لایروبی به فکر استحصال زمین افتادیم. کیش قرار است قطب گردشگری باشد، به همین منظور این ارضی می‌تواند جای مناسبی برای ساخت هتل و رستوران باشد و در جذب گردشگر به کیش کمک کند.

● **هزینه ساخت جزیره مصنوعی چه میزان بر آورد شده است؟**

این جزیره حدود ۵۰ هکتار مساحت دارد و هزینه اولیه بر آورد شده برای آن حدود ۵۰۰ میلیارد تومان است. این جزیره قرار است تفریحی و گردشگری باشد که اگر راه بیفتد رونق اقتصادی خوبی برای جزیره خواهد بود.

● **گفته می‌شود ساخت این جزیره تهدیدی برای مرجان‌ها و علف‌های دریایی است.**

ما بحث مرجان‌ها را در این طرح نداریم، چون بخش عمده بستر این جزیره ماسه‌ای است و اصلاً مرجان وجود ندارد. در واقع بیشتر این منطقه قبلاً بین رفته بود. تمام مراحل این طرح حساب‌شده و با مطالعه پیش می‌رود. به‌عنوان مثال برای مکان‌یابی جزیره سه‌ماه مطالعه داشته‌ایم تا کمترین آسیب‌رادر بی‌دانشانه‌های باغی‌خ از اساتید مرجان‌شناس علم و صنعت تحقیقات مفصلی برای جانمایی جزیره انجام داده‌اند. مشاور مورد تأیید سازمان محیط زیست هشت‌ماه در این زمینه تحقیق کرده است. ۱۰ ماه پیش، هیأت‌مدیره تصویب کرد در کنار مشاوران از مشاور خارجی استفاده شود تا تمام آسیب‌ها به حداقل برسد، البته به دلیل تحریم‌ها نتوانستیم از مشاوران خارجی استفاده کنیم. مگر می‌شود کار خیانت‌آمیزی انجام بدهیم؟ متأسفانه چون از طرف رسانه‌های خارجی، موضوع سیاسی اعلام شد، عده‌ای روی این موج قرار گرفته و انتقاد کرده‌اند. انتقاد خوب است، البته به این شرط که مبتنی بر آگاهی باشد. قطعاً مسائل زیست‌محیطی دغدغه ماست و در اولویت تصمیمات ما قرار دارد.

● **اجرایی کردن این طرح به‌صرفه است؟**

این استحصال زمین برای کیش آورد‌های زیادی دارد. ما می‌خواهیم کیش را به شهر بدون پلاستیک تبدیل کنیم. این از نظر زیست‌محیطی مهمتر است یا بر فرض جابه‌جا کردن ۵۰۰ مرجان؟ دوستانی که دغدغه محیط‌زیستی دارند، بهتر است بدانند در حال حاضر بازی‌های دریایی کیش آسیب بیشتری می‌زند و آسیب این جزیره یک‌صدم آن‌ها هم نیست.